

ПРОПОЗИЦІЇ ГО «ОБ'ЄДНАННЯ «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
РЕПРОДУКТИВНОЇ МЕДИЦИНИ» ДО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ ПРО
ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ,
ЗАРЕЄСТРОВАНОГО ВР УКРАЇНИ ЗА № 13683 ВІД 22.08.2025

Пропонуємо внести редакційні зміни до преамбули. **Наша пропозиція:**
Цей Закон визначає правові та організаційні засади державної політики щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій з метою забезпечення в Україні підвищення народжуваності та збереження генофонду, реалізації права людини на продовження роду, а також забезпечення захисту прав, законних інтересів та здоров'я донорів, реципієнтів та дітей, які народжені із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій.

Розділ I потребує кардинальних змін згідно прийнятого в Євросоюзі міжнародного глосарію, який ми надали в основному тексті пропонуємих нами змін.

Стаття 1. Потребує повної корекції.

Стаття 2. Викласти в нашій редакції.

Потребують корекції пункти 1 та 2.

Наша пропозиція:

1. Законодавство України про застосування ДРТ базується на Конституції України та складається з цього Закону, інших законодавчих актів, що регулюють відносини з питань, пов'язаних із застосуванням ДРТ, інших прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що визначені цим Законом, застосовуються положення такого міжнародного договору.

Пункт 3 та 4 додати.

Наша пропозиція:

3. Зміни до цього Закону можуть вноситися виключно законом про внесення змін до Закону України "Про застосування допоміжних репродуктивних технологій".

4. Якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, що регулює суспільні відносини у сфері застосування ДРТ інакше, ніж передбачено цим Законом, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до цього Закону. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до цього Закону.

Стаття 3. Додати в нашій редакції.

До розділу I додати **нову статтю (відповідно збільшується на одиницю нумерація наступних статей законопроекту)**, в якій визначити принципи ДРТ окремою статтею як приклад аналогічний закон у дотичній сфері ЗУ “Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині”. **Наша пропозиція:**

Стаття 3. Основні принципи застосування допоміжних репродуктивних технологій

1. Застосування ДРТ здійснюється на таких принципах:

- 1) добровільності;**
- 2) гуманності;**
- 3) етичності;**
- 4) анонімності (у випадках анонімної донації);**
- 5) захисту прав, законних інтересів та здоров'я донора та реципієнта;**
- 6) захисту прав, законних інтересів та здоров'я дитини, яка народжена із застосуванням ДРТ;**
- 7) захисту репродуктивних матеріалів та культивованих in vitro ембріонів від незаконного використання.**

Розділ II. Змінити назву згідно нашої редакції. «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ДОПОМІЖНИМИ РЕПРОДУКТИВНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ»

Стаття 3. Замінити на Статтю 4, як ми запропонували.

Далі підпункти 1, 2 викласти в нашій редакції. Додати пункти 3, 4.

Викласти в редакції, яку ми пропонуємо (“дзеркально” до преамбули Закону). **Наша пропозиція:**

Стаття 4. Державна політика у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій та здійснення діяльності, пов'язаної із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій

1. Метою державної політики у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ, в Україні є створення умов для використання всіх досягнень медичної науки і техніки для забезпечення в Україні підвищення народжуваності та збереження генофонду, реалізації права людини на продовження роду, а також забезпечення захисту прав, законних інтересів та здоров'я донорів, реципієнтів та дітей, які народжені із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій.

2. Основними напрямками державної політики у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ, є:

- 1) належна організація та розвиток ДРТ в Україні з метою забезпечення підвищення народжуваності та збереження генофонду;**
- 2) забезпечення дотримання основних принципів застосування ДРТ;**
- 3) забезпечення надання доступної та якісної медичної допомоги із застосуванням ДРТ;**

4) забезпечення належної якості і безпеки репродуктивних матеріалів та культивованих *in vitro* ембріонів на всіх етапах застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ;

5) запобігання незаконному використанню репродуктивних матеріалів та культивованих *in vitro* ембріонів;

6) координація діяльності органів виконавчої влади у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ;

7) створення умов для проведення досліджень та впровадження нових технологій щодо застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ;

8) підтримка та розвиток міжнародного співробітництва у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ.

3. Держава забезпечує, зокрема через соціальну рекламу, здійснення активної інформаційної політики, спрямованої на забезпечення підвищення народжуваності в Україні та збереження генофонду, шляхом інформування населення про програми із застосуванням ДРТ, що фінансуються за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, та підвищення обізнаності населення щодо правового регулювання відносин у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ.

4. Формування та реалізацію державної політики у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ, у межах своїх повноважень забезпечують Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади.

Стаття 4. Замінити на Статтю 5.

Відповідно, підпункти 1-10 прописати в нашій редакції.

Пропонуємо взяти як приклад аналогічні положення з ЗУ “Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині”, вони прописані більш коректно (ст. 6). **Наша пропозиція:**

Стаття 5. Суб'єкти організації та здійснення діяльності у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій

1. Організацію та здійснення діяльності у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій в межах визначених законодавством повноважень забезпечують:

1) Кабінет Міністрів України;

2) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

3) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення;

4) суб'єкти господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ;

5) суб'єкти господарювання, які мають право на провадження науково-дослідницької діяльності, пов'язаної із ДРТ;

6) інші суб'єкти господарювання, які мають право на провадження діяльності, пов'язаної із ДРТ.

Стаття 5. Частину першу статті 5 в законопроекті пропонуємо прибрати (~~1. Формування та реалізацію державної політики у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій та замінного материнства у межах своїх повноважень забезпечує Кабінет Міністрів України.~~), оскільки не тільки КМУ формує та реалізує державну політику щодо ДРТ.

Стаття 6. **Добавити до назви наші пропозиції.** «**Стаття 6.** Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій та здійснення діяльності, пов'язаної із допоміжними репродуктивними технологіями»

Підпункти 1-14 добавити.

Частину першу вилучити (~~1. Органом державного регулювання у сфері застосування ДРТ є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.~~). Розширити повноваження МОЗ і прописати за аналогією інших законів. **Наші пропозиції:**

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у сфері застосування ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ:

1) забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ;

2) забезпечує нормативно-правове регулювання надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної із ДРТ, відповідно до цього Закону;

3) встановлює порядок застосування ДРТ, яким визначає зокрема вимоги до здійснення забору, кріоконсервації, зберігання, транспортування, використання та утилізації репродуктивного матеріалу людини, культивованих *in vitro* ембріонів; методику ДРТ, умови, медичні показання та протипоказання до їхнього застосування; перелік медичних протипоказань для донорів репродуктивного матеріалу, порядок проведення медичного огляду (обстеження) донора та реципієнта; вимог до закладів охорони здоров'я та медичних працівників, які мають право застосовувати ДРТ; порядок проведення медичного огляду (обстеження) жінки, яка бажає стати заміною матір'ю, та перелік захворювань, які є протипоказаннями до застосування ДРТ замінного материнства для жінки; умови, показання та протипоказання до редукції ембріонів при застосуванні ДРТ;

4) встановлює порядок, яким визначає методи забезпечення простежуваності репродуктивного матеріалу (біоматеріалу) людини з метою перевірки його відповідності стандартами якості та безпечності, в

тому числі шляхом встановлення процедур ідентифікації репродуктивного матеріалу (біоматеріалу) донора та реципієнта;

5) визначає порядок звітування та форми звітів, які подаються закладами охорони здоров'я під час застосування ДРТ, у тому числі звітування щодо забору, кріоконсервації, зберігання, транспортування та утилізації репродуктивного матеріалу людини, культивованих *in vitro* ембріонів, використання матеріалу людини, культивованих *in vitro* ембріонів, а також щодо серйозних несприятливих випадків та побічних реакцій, які виникали під час застосування ДРТ;

6) здійснює контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов здійснення діяльності з медичної практики під час застосування ДРТ, у тому числі контроль за дотриманням вимог законодавства під час здійснення забору, кріоконсервації, зберігання, транспортування та утилізації репродуктивного матеріалу людини, культивованих *in vitro* ембріонів, за забезпеченням простежуваності репродуктивного матеріалу (біоматеріалу) людини;

7) є держателем Державного реєстру донорів у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій, забезпечує його функціонування та адміністрування;

8) розробляє та організовує виконання державних цільових програм, спрямованих на розвиток медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ;

9) здійснює міжнародне співробітництво у сфері надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ;

10) забезпечує реалізацію у межах компетенції державної інформаційної політики у сфері надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ, зокрема через соціальну рекламу;

11) проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань законодавства у сфері надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ;

12) утворює за необхідності колегіальні консультативно-дорадчі органи в сфері надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ, з метою надання професійних консультацій, рекомендацій та допомоги у зазначеній сфері та затверджує положення про них;

13) здійснює міжнародне співробітництво у сфері надання медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійснення діяльності, пов'язаної з ДРТ;

14) здійснює інші визначені законодавством повноваження, пов'язані з наданням медичної допомоги із застосуванням ДРТ та здійсненням діяльності, пов'язаної з ДРТ.

Стаття 7 вилучена, зміст перенесено до статті 7 пропозицій (статті 6 проєкту).

РОЗДІЛ III.

Стаття 8. Підпункти 1-4 змінити, викласти в нашій редакції.

Пропонуємо чітко зазначити в Законі вік жінки, а також доповнити ще деякими положеннями щодо ДРТ в рамках ПМГ за прикладом Хорватії. Обсяг дієздатності особи перед застосуванням ДРТ взяти із ЗУ “Про нотаріат”.

Стаття 9. Внести коректив в назву. *«Культивування, ембріотрансфер та редуція ембріонів, культивованих in vitro, заборони щодо них та репродуктивного матеріалу»*

Підпункти 1-6 повністю редагувати згідно наших пропозицій.

Пропонуємо редакційні зміни до назви статті; перший абзац законопроєкту викласти в новій редакції, оскільки будь-які методики ДРТ потребують культивування ембріонів; другий абзац законопроєкту виключити, так як він фактично дублює по змісту частину третю статті 8; третій абзац законопроєкту пропонуємо викласти в новій редакції по аналогії з законами держав-членів ЄС. Пропонуємо надати можливість самотнім жінкам також мати право на материнство із застосуванням донорських ембріонів.

Стаття 10. Редагувати текст згідно наших пропозицій.

Викласти частину першу в новій редакції, оскільки, на нашу думку, формування переліку захворювань є недоцільним. **Наша пропозиція:**

1. Здійснення процедур з ембріонами, культованими in vitro, та/або репродуктивним матеріалом з метою вибору статі майбутньої дитини допускається у випадках, якщо це виправдано за медичними показаннями, встановленими фахівцем у галузі генетики людини, зокрема для:

1) запобігання ризику передачі спадкового захворювання, пов'язаного зі статтю дитини;

2) зменшення ризику передачі спадкового захворювання з нерівномірною статевою інцидентністю у дитини.

Стаття 11. Потребує корекції згідно наших пропозицій.

Редакційні зміни. Наша пропозиція:

1. Інформація про факт донації, звернення за застосуванням ДРТ, про застосовані ДРТ та інша інформація про особу донора, реципієнта, інших пацієнтів чи їхнє сімейне життя, яка стала відома при донації та застосуванні ДРТ, є лікарською таємницею.

2. Заклад охорони здоров'я та його працівники зобов'язані забезпечити конфіденційність переданих донором, реципієнтом, іншими пацієнтами відомостей та інформації.

Стаття 12. Без змін.

РОЗДІЛ IV.

Стаття 13.

Пункти 1-3 потребують змін.

Пункти 4-6 відсутні. Додати з наших пропозицій. Мова йде про донацію!!!

Пропонуємо нову редакцію статті, з урахуванням тексту законопроекту та досвіду держав ЄС. Додати частину 4 та 5 з положеннями щодо донорства ембріонів. **Наша пропозиція:**

1. В цілях медичного допоміжного запліднення, зокрема із застосуванням ДРТ, допускається аутологічна донація та алогенна донація, яка має бути партнерською, родинною або анонімною згідно з цим Законом.

Донором гамет при партнерській донації має бути повнолітня дієздатна жінка та/або чоловік, вік яких за медичними показаннями дозволяє бути донорами гамет.

Донором гамет при родинній донації має бути дієздатна жінка віком від 20 до 40 років (включно) та/або дієздатний чоловік віком від 20 до 50 років (включно). При родинній донації донором жіночих гамет має бути родичка зі сторони жінки-реципієнтки, а донором чоловічих гамет - родич зі сторони чоловіка-реципієнта.

*Донором гамет при анонімній донації має бути дієздатна жінка віком від 20 до 36 років (включно) та/або дієздатний чоловік віком від 20 до 40 років (включно). Гамети, одержані від одного донора за анонімною донацією, не можуть бути використані для медичного допоміжного запліднення, якщо за даними Державного реєстру донорів у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій **десять** дітей вже народилося із використанням гамет цього донора в результаті медичного допоміжного запліднення.*

2. Обов'язковою умовою здійснення донації репродуктивного матеріалу є інформована згода донора за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, та відсутність медичних протипоказань для донації, що підтверджується медичним висновком, виданим за результатами проведення медичного огляду (обстеження) донора.

3. При анонімній та родинній донаціях донори не набувають батьківських прав та обов'язків по відношенню до майбутньої дитини.

При анонімній донації донори не мають права з'ясовувати факт народження дитини та особи реципієнтів.

4. Донація ембріонів, культивованих in vitro, здійснюється з дотриманням таких умов:

1) донація є анонімною;

2) відсутність медичних протипоказань для донації ембріону реципієнту, що підтверджується медичним висновком;

3) донори (донор, якщо це одинока особа) ембріона надали інформовану згоду за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, на його донацію;

4) жінка-реципієнт надала інформовану згоду за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, на одержання ембріона та його використання в процедурі медичного допоміжного запліднення;

5) якщо жінка-реципієнтка перебуває в шлюбі її чоловік надав інформовану згоду за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, на одержання ембріона та його використання в процедурі медичного допоміжного запліднення;

б) донори ембріона перед наданням інформованої згоди повинні бути поінформовані про правові наслідки передачі ембріонів:

а) відсутність доступу до інформації про подальші дії з переданим за результатом донації ембріоном;

б) відсутність будь-яких прав і обов'язків щодо дитини, яка народиться в результаті процедури медичного допоміжного запліднення із застосуванням ембріону, переданого на умовах анонімної донації;

в) обсяг інформації про донорів, з якими має право ознайомитися після досягнення повноліття особа, народжена в результаті процедури медичного допоміжного запліднення із застосуванням ембріону, переданого на умовах анонімної донації, або її законний представник.

5. Виконання умов, визначених частиною четвертою цієї статті, зазначається в медичній документації.

Донори (донор, якщо це одинока особа) ембріона, які надали інформовану згоду на його донацію, мають право відкликати свою згоду, подавши письмову заяву за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, до закладу охорони здоров'я, в якому зберігається культивований *in vitro* ембріон, переданий донорами на умовах донації. Відкликання згоди на донацію ембріона допускається до моменту початку процедури медичного допоміжного запліднення із застосуванням цього ембріону.

6. При анонімній донації за інформованою згодою донора за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, реципієнт має право знати таку інформацію щодо біологічного та соціального походження донора:

- 1) громадянство;
- 2) колір шкіри;
- 3) освіта;
- 4) сімейний стан;

- 5) наявність дітей;
- 6) зріст;
- 7) статура;
- 8) колір волосся;
- 9) колір очей.

Стаття 14. *Зміна назви. Мова йде про донорів. Надважливо! «Державний реєстр донорів у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій»*

Пропонуємо запровадити в Україні, як в більшості держав ЄС, Державного реєстру донорів у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій. До цього виникає багато юридичних питань, наприклад, щодо контролю та санкцій.

Пункти 1-2 потребують кардинальних змін згідно наших пропозицій!

Пункти 3-8 взагалі відсутні. Надважливо! Необхідно додати згідно вказаних нами.

Стаття 15.

Пункт 1, редакція. *1. Держава гарантує захист прав, законних інтересів та здоров'я донорів і заохочує донацію.*

Пункт 2, слово «Анонімна» донація є ключовим! Проводиться на платній основі! Дуже важлива зміна! 2. Анонімна донація гамет здійснюється на платній основі.

Пункт 3. Пропонуємо нами редакція. 3. Анонімна донація здійснюється на умовах збереження лікарської таємниці та анонімності донора, крім неанонімних донорів, у тому числі донорів родичів, при наявності спільної письмової заяви неанонімного донора та реципієнта на застосування ДРТ випадків, визначених частинами шостою та сьомою статті 14 цього Закону.

Пункт 4 виключити зовсім.

Пропонуємо анонімну донацію бути платною, якщо Україна зацікавлена в підвищенні народжуваності за допомогою ДРТ, збереженні генофонду та економічному зростанні.

РОЗДІЛ V. *Зміна в назві згідно глосарію. «УМОВИ ТА ПОРЯДОК ЇХНЬОГО ЗБЕРІГАННЯ, УТИЛІЗАЦІЇ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА КУЛЬТИВОВАНИХ IN VITRO ЕМБРІОНІВ, ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВЛАСНИКА»*

Стаття 16. *Зміна в назві згідно глосарію. «Визначення власника репродуктивного матеріалу та культивованих in vitro ембріонів»*

Пункти 1, 2, 3 потребують корекції згідно наших пропозицій.

Пункти 4, 5, 6 відсутні! Вони є дуже важливими, додати в нашій редакції.

Викласти у нашій редакції. Ідея з заявою потребує обговорення, бо не зрозуміло кому ця заява подається і де вона фіксується, як відкликається і де це фіксується.

Стаття 17. Зміна в назві згідно глосарію.

Редакційно змінити назву (*Кріоконсервація, зберігання, утилізація репродуктивного матеріалу людини та культивованих in vitro ембріонів*).

Пункти 1, 2 потребують корекції.

Пункт 3 видалити, непотрібний!

Пункт 4 замінити в нашій корекції!

Зміст статті викласти у нашій редакції. **Наші пропозиції:**

1. Порядок кріоконсервації репродуктивного матеріалу (біоматеріалу) людини, культивованих *in vitro* ембріонів, їх зберігання та утилізації встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

2. Кріоконсервація, подальше зберігання та використання, а також забезпечення утилізації репродуктивного матеріалу та/або культивованих *in vitro* ембріонів, що не належать на праві власності закладу охорони здоров'я, який застосовує ДРТ, здійснюються ним на договірних засадах із власником/власниками такого репродуктивного матеріалу/ембріонів з дотриманням вимог законодавства.

3. Репродуктивний матеріал та культивовані *in vitro* ембріони можуть бути передані відповідно до цього Закону закладам Національної академії наук України та/або закладам вищої освіти на території України для їхнього використання в науково-дослідних цілях.

Стаття 18. Пункт 1 викласти в нашій редакції.

Пропонуємо визначення терміну “збереження фертильності”.

1. Збереження фертильності спрямоване на захист та збереження репродуктивного потенціалу особи шляхом здійснення забору, кріоконсервації ооцитів, сперми, ембріонів, оваріальної тканини чи біологічного матеріалу, отриманого з яєчка або його придатка такої особи, з їх подальшим зберіганням.

Стаття 19. Зміна в назві згідно глосарію. «Транспортування репродуктивного матеріалу та культивованих *in vitro* ембріонів»

Пункт 1 змінити в нашій редакції. 1. Транспортування репродуктивного матеріалу та культивованих *in vitro* ембріонів на тимчасово окуповану територію України забороняється.

Пункт 2 потрібно обговорити!

Пункт 3, зміна по ходу тексту згідно глосарію.

Пропонуємо обговорити, про яку супровідну документацію йде мова. Положення щодо ТОТ краще прописувати в перехідних положеннях.

Розділ VI.

Стаття 20. Без змін.

Стаття 21. Пропонуємо зміни.

Пункти 1 та 2, корекція стилістична.

На нашу думку, зазначені положення встановлюють дискримінаційні вимоги щодо тривалості шлюбу та фактично втручаються у сімейне та особисте життя громадян. Такі норми суперечать чинному законодавству.

Стаття 22. Пункти 1, 4 корекція стилістична.

Редакційні зміни пп. 1,4:

*1. Замінною матір'ю може бути дієздатна жінка у віці від 21 до 35 років включно, яка не має медичних протипоказань для виношування та/або вагітності та пологів, має народжену нею дитину (дітей) без вроджених вад розвитку, не має прямого (безпосереднього) генетичного зв'язку з культивованими *in vitro* ембріоном, та надала письмову інформовану згоду на застосування ДРТ.*

*4. Замінна матір не може одночасно бути донором яйцеклітини для запліднення *in vitro* та культивування ембріону ~~людини~~ *in vitro* для генетичних батьків, з якими вона уклала договір про замінне материнство.*

Стаття 23. Пункт 2 не може бути реалізований. Потребує врегулювання!

Пункт 5. Зміни по умовам згідно наших рекомендацій. Тільки один ембріон!

Проектом не визначаються права та обов'язки закладу охорони здоров'я, у якому безпосередньо надаються послуги з ДРТ, що не відповідає принципу правової визначеності. Наполягаємо на використанні 1 ембріона. Використання кількох ембріонів підвищує ризик багатоплідної вагітності у замінної матері, збільшує ймовірність передчасних пологів та потенційної інвалідизації дітей тощо.

Стаття 24. Без змін.

Стаття 25. Без змін.

Розділ VII.

Стаття 26. Потребує консультації юристів та редакційних змін! На сьогодні ні КУПАП ні КК не містять норм за правопорушення саме в сфері ДРТ, при цьому зміни до КК можуть вноситися виключно через окремий законопроект зі змінами до КК, КПК або КУПАП

Розділ VIII.

Пункт 1, важливі зміни! *1. Цей Закон набирає чинності дня його опублікування та вводиться в дію через рік з дня набрання чинності, крім статті 14 цього Закону, що вводиться в дію через два роки з дня опублікування цього Закону.*

Пункт 2. «Вивезення репродуктивного матеріалу» потребує корекції згідно наших рекомендацій!

Додати пункти 4 та 5, що є важливими!

4) абзац другий частини третьої статті 290 Цивільного кодексу України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356) викласти в такій редакції: “Особа донора не повинна бути відомою реципієнту, а особа реципієнта - родині донора, крім випадків, встановлених законом.”;

5) абзац третій статті 2 Закону України “Про заборону репродуктивного клонування людини” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, № 5, ст.111) викласти в такій редакції: “ембріон людини - біологічний організм, який утворюється в результаті розвитку зиготи до восьми повних тижнів після запліднення, що зазвичай еквівалентно десяти тижням гестаційного (ембріонального) віку”.

Пропонуємо для Державного реєстру донорів дати два роки на запровадження. На нашу думку, заборона на вивезення матеріалу (клітин та ембріонів) громадян України, які через воєнні дії виїхали з території України і реалізують своє право на батьківство в інших країнах, прямо порушує їх права на реалізацію конституційного права на батьківство. Пропонуємо внести уточнення щодо категорії матеріалу, який буде підпадати під заборону або ж передбачити перехідний період щодо використання матеріалу, отриманого до моменту набрання чинності цього закону. Також, на нашу думку, доцільно розробити механізм термінової евакуації репродуктивних клітин у надзвичайних обставинах.